

Být či nebýt (sám sebou)?

Všem pak řekl: "Kdo chce jít za mnou, zapři sám sebe, nes každého dne svůj kříž a následuj mne. Neboť kdo by chtěl zachránit svůj život, ten o něj přijde; kdo však přijde o život pro mne, zachrání jej. Jaký prospěch má člověk, který získá celý svět, ale sám sebe ztratí nebo zmaří? Kdo se stydí za mne a za má slova, za toho se bude stydět Syn člověka, až přijde v slávě své i Otcově a svatých andělů. (L 9,23-26)

Hamlet, králevic dánský, s lebkou v ruce přemítá nad otázkou „být, či nebýt“. V této existenciálně vyhocené podobě se dnes již ptá málokdo. Naše doba má jinou otázku – dnešní člověk se ptá: být či nebýt sám sebou? A jak to udělat? Jak být a nejlépe zůstat sám sebou? „Nebojte se být sami sebou“ je jedno z nejvýraznějších hesel naší doby. A nejen v reklamních sloganech. Jako téma je najdeme zpracované v maturitních písemkách studentů, v časopisech seriózních i méně seriózních a samozřejmě také v knihách.

Za všechny zmíním francouzského autora (psychologa a básníka) Jacquese Salomého. Hlavní myšlenkou jeho knihy je: Být sám sebou znamená být tím, kým skutečně jsem. Autor v ní čtenářům radí, jak stát na vlastních nohou a nehledat stále jen potvrzení a oporu v okolí. Učí, že nejlepším přítelem si je člověk sám. Nejdůležitější je žít svůj život, nikoliv život někoho jiného. Nežít svůj život podle přání rodičů, společnosti, partnera, nebo kohokoliv jiného.

Je pochopitelné, že se člověk se takovým nárokům svého okolí brání. Může si právem připadat, že je zbaven svobody rozhodovat o svém životě, že je tlačěn tam, kam nechce; že mu jeho život určují a diktují jiní. Takto svíraný člověk se cítí jako vězeň, jako otrok, který touží po svobodě, chce se rozhodovat sám za sebe, aspoň jednou v životě si chce něco udělat po svém, ne tak, jak si to přeje jeho rodiče, jeho partner nebo ještě někdo další. Jít vlastní cestou. Ostatně není se co divit – i největší starozákonní příběh je příběhem o osvobození člověka, od všeho, co jej zotročuje.

Ale nemysleme si, že tato a podobné knihy vybízejí k sobectví bez hranic. Tyto knihy nechtějí být jen náplastí na nezuživé ego zhýčkaného Evropana. Cílem a smyslem života není přebujelé, zbytnělé sebevědomí, které nebere ohledy na nic a na nikoho. Téměř všechny se do hloubky a vážně zabývají vztahem jednotlivce k jeho okolí (ať už je to rodina, pracovní kolektiv či celá společnost) a upozorňují, že kromě respektu k vlastní osobě a má člověk zároveň ctít druhého – nechat druhým prostor a nerozhodovat za ně. Křesťan tu zřetelně slyší biblické „Miluj bližního svého jako sebe sama“.

A do této naší situace Ježíš říká: „Zapři sám sebe, nes každého dne svůj kříž a následuj mne.“

Zapři sám sebe. Je Kristova výzva k následování zase dalším nárokem v řadě, který požaduje, abychom se vzdali vlastní cesty a svobodného rozhodnutí? Dalším v řadě požadavků, jimž se člověk tak sveřepě brání? Vedle nároku rodičů, společnosti, partnera – ti všichni říkají „buď takový a takový a pak pro nás budeš přijatelný“ – ještě další nárok – vzdej se sám sebe...

Je a není. Nárok to je. Kdo se sám za sebe svobodně a dobrovolně rozhodl, že chce jít za Ježíšem, nebude to mít lehké. Nejsme tu proto, abychom to měli v životě jednoduché. Když jsme se jednou rozhodli, když to chceme, tak to má své důsledky. Máme dostát svému vlastnímu rozhodnutí, nejen v situacích, kdy o nic nejde, ale hlavně a především tehdy, kdy nás to bude něco stát. A byly i doby, kdy přiznat se veřejně k Ježíši a evangeliu stálo život. (To je ostatně původní dobový kontext tohoto oddílu).

A v čem je to jiné než nároky okolí, kterým se člověk brání? Úplně ve všem. Člověk tu vůbec není nucen žít svůj život podle přání jiných. Je to přesně naopak. Tam, kde si tvé okolí přeje, aby ses za evangelium styděl, abys slevil ze svého rozhodnutí, abys couvl a podlehl hrozbám, posměchu, strachu z toho, že budeš považován za naivního blázinka, se TY vzepřeš. Zapřít sám sebe tu vlastně znamená zůstat věrný sám sobě, i tomu, pro koho jsem se rozhodl. Jít svou cestou (která je zároveň cestou kříže) navzdory tomu, co ostatní považují za moudré a rozumné.

Tady by dnešní výklad mohl skončit, ale právě teď se nám to trochu zkomplikuje. Ježíšův výrok „zapři sám sebe“ i ty moderní výroky „zůstaň sám sebou“, „buď tím, kým skutečně jsi“, docela odvážně předpokládají, že to víme. Že víme, kdo jsme. Ale víme to opravdu? A věděli to naši předkové?

Jeden student ve své práci naspal: „Podstatnou část svého života jsem strávil hledáním sebe sama a dnes mohu říct, že jsem žil „na okraji“, plaval jsem proudem i stál proti němu. Nejsem "dyskant", ani "skejták", "punker", "metloš", "pro-gamer", "kutil", "šermíř", "šprt" nebo "flákač". Jsem to všechno. A zároveň nejsem nikdo a nic.“

Když se nás někdo zeptá, kdo jsme, tak obvykle odpovíme: jsem ten a ten. Jméno a příjmení. Představíme se jménem, které jsme dostali od rodičů, a příjmením, které jsme zdělili po předcích. Obojí nám bylo dáno předem, bez našeho vlastního přičinění, stejně jako naše vlohy, schopnosti, duchovní i tělesné. Anebo na tuto otázku odpovíme: Jsem lékařka, učitel, malíř či elektrikář. Je to naše povolání, které zároveň vyjadřuje i určité postavení ve společnosti. Ale odpověď na otázku „kdo jsem?“ to není. Věta zůstaň sám sebou určitě neznámá „zůstaň právníkem nebo tesařem“.

Obávám se, že o mnoho lépe na tom nebyli ani naši předkové. Odpověď na otázku, kdo jsem, kým skutečně jsem, nebo kým se mám stát, nikdy nebude snadno dosažitelná, po ruce. Tuto komplikaci si zřejmě dobře uvědomoval už apoštol Pavel, takže ve svých dopisech hovoří o starém člověku a novém člověku. Připomeňme si slova dnešního prvního čtení: **„Svlečte se sebe starého člověka i s jeho skutky a oblečte nového, který dochází pravého poznání, když se obnovuje podle obrazu svého Stvořitele. Potom už není Řek a Žid, obřezaný a neobřezaný, barbar, divoch, otrok a svobodný - ale všechno a ve všech Kristus. Jako vyvolení Boží, svatí a milovaní, oblečte milosrdný soucit, dobrotu, skromnost, pokoru a trpělivost.“**

Podle apoštola Pavla (a nejen...) je naším celoživotním úkolem, abychom se stávali novým člověkem, obrazem nového lidství, obrazem Božího jednání. I tady je na místě otázka, co to znamená ve vztahu k vlastnímu já. Je možné říct, že čím lépe se nám daří tento úkol plnit, tím více se zbavujeme vlastního já ve prospěch Božího obrazu? Apoštol Pavel by to tak asi řekl - starý člověk je pryč, teď už je tady někdo nový a v něm žije Kristus. Nebo platí, že čím více se stáváme novým člověkem, tím více se přibližujeme vlastnímu, nejhlubšímu já, které nemáme někde na začátku, ale teprve ho hledáme a máme objevit?

Ponechme tyto otázky bez odpovědí, necht' je každý z nás dopoví sám svým životem.

Možná, že vzdát se sám sebe, zapřít sám sebe bude pro někoho z nás znamenat totéž co pro jiného najít sám sebe. Jedno je jisté – následování Krista, tak jak o něm čteme v evangeliu i Pavlových epistolách, je spojeno s hlubokou, tajemnou proměnou člověka; je to něco, co se děje, a na čem máme i nemáme podíl, co se v těle započíná, ale nekončí. Amen.